

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminéc'a.

Pretulu abonamentului:	Pretulu insertiuniloru:	Correspondintiele se se adreseze Redactiuni dela „BISERIC'A si SCOL'A” in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl. — cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contieniu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
Pentru „Romani'a si strainetate pe anu . . . 2 „ 50 „		
„ „ „ 1/2 anu . . . 7 „ — „		
„ „ „ 1/2 „ 3 „ 50 „		

Idei'a despre templuri (biserici) si constructiunea loru.

Daca vomu privi positiunea societatei omenesci in tot timpul si locul, noi aflam ca necesitatile si trebuintele naturei umane sunt exprimate si satisfacate prin semne esteriore si institutiuni felurite. Terguri, bani, tribunale, teatre, scóle, academii, cetati si palate, din tóte acestea se vede, ca in urmare a naturei sale, omulu are necesitate de pane, comunicatiune, justitia, sciintia, nobilitarea omului, de protectiune, autoritate si societate.

Se privimu numai templurile numeróse din orasie, capelele, bisericile si magnificentia loru; se privimu biseric'a macaru din celu mai seracu si mai din urma satu, care nici nu are altu póte localu in giurulu carui se se grupeze bietii ómeni lasati in singuritatea campului, si apoi judecandu ne-proportiune intre aceste localuri si acelu micu numeru de poporu, pentru care sunt destinate, vedem ca omulu fia de ori ce stare, si intre ori ce conditiuni restrinse, elu nu póte fi fora biserici, care de si-lu costa multu, totusi jertfesece pentru zidirea loru bucuros si cu placere.

Aceste, ce contemplamu in orasie si sate, a fostu totdeauna si in totu locul, ba inca si in dimensiune mai mare, incátu S. Pavelu a remasu linu de uimire candu in Atena vediu pretutindea altare si statue: „Barbati Atenieni, dise elu standu in midiloculu areopagului, in tóte ve vedu ca tieneti multu la diei; ca trecandu si privindu obiectele de adoratiune ale vóstre am aflatu si unu altariu, pre care este scrisu: Necunoscutului Dieu etc. (Fapt. ap. 17. 22.) In adeveru trebuie recunóscemu ca trebuintele se nascu deodata cu omulu, si forméza asia dicandu insusirea naturei sale. Intre aceste, cea mai simtita erá trebuinta de templuri, pre carea fórté nimeritu descrie Plutarchu: „Poti afá orasie fora muri impregiuru, in cari sciintiele nu inflorescu, in cari nu guvernéza regii, ba poti vedé orasie fora

case, fora avutia si bani, unde nu sciu ce e teatrulu si scol'a; dar orasiu ori satu fora biserici, religiune si diei, nime inca nu a vedutu si nici va vedé.” (Plutarchu contra Colotes.)

Putemu dice ca, omenii si-zidescu bisericile tocmai asia instinctivu ca si albinele casulielle loru, cu deosebirea, ca omulu lucrá din consciintia si cu concursulu mintii. Aceste monumente maretie a le credintiei sunt semnele celei mai simtite necesitati omenesci; arhitectur'a bisericiloru, turnurile celea nalte indegetéza superioritatea si marimea trebuintiei bisericiloru, intoemai precum acestea intrecu cu inaltimea loru pe tóte celelalte edificie!

Templu (templum, bisericia) la tóte popórele este numirea ce se dá localului comunu pentru cultulu divinú; templu propriaminte, s'a numitu la pagani locurile unde ei sacrificau dieiloru. Bisericile, séu templurile propriu disu nu-su asia vechi ca religi'a. Omenii, pana au inceputu a-si edificá bisericile, ei se serviau de altare, ca locuri comune pentru cultulu divinú, pe care le ridicau in paduri, si in munti, punendu pe frontulu loru in regula inscriptiunea cu numele dieului, in a carui onóre se consecrau. In istori'a israilteniloru nu aflamu amintire despre altaru pana la Noe, care celu d'antatu a ziditu altariu.

Scriitorii vechi nu convinu in pareri asupra originei templurilor. Unii dicu ca Foroneu egipteanulu a ziditu mai antaiu templu, altii amintescu pre Merops, si altii pre Ecus fiulu lui Jupiter. In fine, altii deducu originea templeloru din cultulu superstiosu ce-lu faceau paganii pentru repostatii loru. Fiindu ca dieii loru erau ómeni, cari si-au insusitu divinitatea prin virtutile loru proprii, de aceea celea de antaiu biserici le intrebuintiau ca locu de inmormentare pentru amicii loru, pentru diei. Locurile de inmormentare, unde se adunau toti la rugatiune si sacrifice, cu timpul s'a preschimbatu in templuri, zidite cu multa arta si pompa. ¹⁾

¹⁾ Prougthon Lex. t. III.

Mai apoi templurile le edificau în locurile, unde voiau dieii. Pentru aceea unele erau edificate pe munti, altele în văi, și altele în orășe, și încă astfelii situate ca, radiele sorelui, cându resare, se pōta strabate în templuri pe ferestri. Templulu eră cu partea prima spre apus, ér cu altariulu spre resaritu, pentru-că paganii la servitiulu divin se întorceau cu faci'a spre resaritu. Mai tardiu pozițiunea lor s'a schimbatu din contra, altariulu spre apus și partea prima spre resaritu, ca cându resare sórele radiele lui se strabata pe usia în templu. Construcțiunea interioară a templurilor avea două parti, una numită a ditum, unde aveau intrare numai preotii, și alta comună pentru toti.

(Va urmá.)

Despre scōla în genere, și despre cea creștina ortodocșă în specie.

(Continuare.)

8. *La Romani.* Romanii si-tragu originea dela coloniile resaritene. *Enea* cu *Antenoru*, tatalu seu *Anchise* și fiulu seu *Ascaniu*, și cu alții scapandu din incendiulu *Troiei*, dupa multe calatorii și rataciri pe mare și prin *Africa*, la puternic'a *Dido* regin'a *Cartaginei*, ajutati și condusi de mun'a sa deit'ia *Vinerea*, în urma au ajunsu în *Italia* la confiniulu *Latiniului*, regatulu Latinilor. *Enea* luandu de socie pe *Lavinia*, fiic'a regelui *Latinu*, s'a facutu protoparintele Romanilor. Dupa alții, romanii se tragu dela *Sabini*, era *Sabini* dela *Lacedemoni* și *Lacedemonii* dela *Lacedemonu* fiulu lui *Jupiter*, nascutu din *Taigeta*; va se dica, romanii si-tragu originea lor din Zei. ¹⁾ Romanii, ca descendinții acestor colonii, n'au pututu se nu imprumute din moravurile lor, deschilinitu cultulu divin, educatiunea religioșo-morală și antaetatea seu potestatea preotiescã. Scim'u cã *Pitagora* din *Samos* a calatoritu spre resaritu în *Egiptu*, *Caldea*, *Persia* și *India* și s'a întorsu încarcatu cu sciinția și moravuri de acolo; s'a asediatu în *Sicilia* care pe atunci se numia *Grecia* cea mare, a locuitu în cetatea *Crotonia*, unde a vulgarisatu sciinția și datinele aduse dela aceste popora; precum potestatea preotilor, educatiunea religioșo-morală, astrologia și altele. *Romanii*, cu adevratu, fiindu unu poporu de o natură belicoșă, la începutu, și mai vertosu sub regele lor *Romulus*, mai multu s'au ingrigitu de viet'ia politică și reshoinică, decâtu de cea socială, de educatiunea și cultulu divin. Acest'a stare o și deplange istoriculu *Liviu*: „*Dominandu Romulus, nu a fostu nici unu pontifice seu auguru = Pontifices, Augures Romulo regnante nulli erant*“.²⁾ Dura sub *Numa*, urmatoriulu lui *Romulus*, și alu doilea rege alu *Romei*, care a fostu de o natură mai blândă, și de unu temperamentu mai pacinic, religiunea s'a primitu de institutiunea, bas'a și fundamentulu statului. Și precum s'a maritu și întaritu *Roma* sub *Romulu* prin arme; așa a progresatu sub *Numa* prin cultulu religionariu, educatiunea morală și industria, în care mentorulu principalu eră Zeitiã *Egeria*: „*Inclita rustitia religioque ea tempestate — Numa Pompilius erat. — Cum Dea Egeria, congressus nocturnos esse, eius se monitu, quae acceptissima diis essent, sacra institueret, sacerdotes suos cuique Deorum proficere. — Tum sacerdotibus creandis animum adiecit. — Omnium tamen*

maximum eius operum fuit tutela per omne regni tempus haud minor pacis quam regni. Ita duo deinceps reges, alia via, ille bello, hic pace, civitatem auxerunt“.¹⁾

Multi dicu, cã *Numa* în introducerea religiunei consultatu invotiaturile lui *Pitagora*, și dupa form'a trinitatii indiane *Brachma*, *Vischnu* și *Siva*, *Numa* a creat trinitatea romană în *Jupiter Mars* și *Romulus* seu *Quirinus*; în onōrea fieste caruia a instituitu unu preotu paratu care s'a numitu, *Flamen Dialis*. Datorințiile acestor *Flamini Dialis* au fostu a ingrigi sacrificiile zeului întru a caruia servitiu erau instituiti antistii bisericeii care se solveau din erariulu publicu ala statului, dinpreună cu vergurile *Verstale*. În asemenare cu credința *Persilor* în *Ormudus* și *Arimanu*, *Numa* a statoritu dualismulu romanu *Apollo* și *Vulcanu*, și fiindu cã *Persi* credeau cã acestia purcedu dela *Mitras* (sóre) pre care ilu reprezentu pe pamentu foculu, așa în onōrea și pentru conservare acestuia, ca pururea se nu se stinga. a înmultitu numărulu vergurilor *Verstale* de 4. la 6. Pe zei *Caldei* lor, *Baal* și *Nebo*, sórele și luna ii-a onoratu sub numele *Apollo* și *Diana* seu *Luna*, toemai așa și *Osiris* și *Isis* zeii *Egiptenilor*. Era pe Domnulu *Dumadieu* *Iehova*, Dumnedieulu *Iraelitilor* l'au onoratu și numele *Iupiter* pe care l'au numitu *Iovis Deus* *Pater omnipotens maximus*. Dicu, din aceste deducu cã *Numa* consultatu pe *Pitagora*, inse *Liviu*, celebrulu istoric, admite acest'a dicandu cã *Pitagora* a traitu cu multu în urm'a lui *Numa* și încă cu o 100 de ani, pe timpulu regelui *Serviu Tulliu Ostilu*: „*Auctorem doctrinae ejus, quae non exstat alius, falso Samium Pitagoram edunt, quod Servio Tullio regnante Romae; centum amplius post annum in ultima Italiae ora circa Metapontum Heracleamque Crotonam iuvenum aemulantium studia coetous habuit, constat*“.²⁾

Asia dara cum a potutu *Numa Pompiliu* întocmi și ligiunea Romanilor în consonanția așa frumoșă cu a resaritenilor, decumva romanii n'au adoptat'o dela coloniile resaritene venite în *Italia* și asediate în *Latium*? În inainta de *Numa* afora de *Quirinu*, și încă și inainta *Romulu* mai toti zei acelora erau adorati de romani ca și sub unu nume cându sub altulu. Insusi tatalu lui *Romulu*, au fostu zeulu *Marte* și numa sa *Reasilvia*, una dintre *Verginele vestale*, care inainta de *Romulu* erau patru cu numerula!

Mai departe a introdusu *Numa Auguri* seu *Auspici* profetii romanilor, la începutu au fostu patru cu nume, cari implineau funcțiunile *Astrologilor* din *Caldea* și *Egiptu*, a profetilor în *Judea* și a oraculilor în *Delfos* și *Dodona* în *Grecia*. Precum oracululu din *Dodona*, din miscarea frunzelor, așa și *Augurulu* romanu mediu de noște intrandu cu Regele, seu cu plenipotentiatu acestuia în templu și cu bastonulu seu celu santu litu bagandu sēma de semnele cele favoritoare a atmosferei și fenomenele acelia, din audiulu tunetului, aparinți'a fulgerului și tresnetului, cantatulu și sburatulu paserilor „*auspicium coelo, seu ex avibus*“ prevestea venitoriulu, și nici unu lucru de interesu publicu seu privatu nu se facé fora a-ii întocmi. La ei alergau nu numai poporulu de rendu ci și patriciulu, natiulu și Regele, seu imparatoriulu romanilor. *Sibilile* și *Cume* încă apartineau clasei augurilor. Dupa aceea a instituitu 12 *Salii*, preotii lui *Marte*, acaror'a funcțiune eră ca în sbatorile lui *Marte* se joce cuvinciosu în cetate în onōrea lui, a purtã cele 12 ancile (scuturi) dintre care un'a credeã a fi cadiuta din ceriu. În urma au asediatu 20 preotii, dintre cari o parte se numia pontifici, *pontifices* și ceialalti fecialisti, *feciales*. Datorinția celor de antaia era a vigila asupra dreptulu, divin și cultulu religionariu:

¹⁾ Bonfiniu decada III libr. IX.

²⁾ Libr. IV. cap. IV.

¹⁾ Liviu. Hist. libr. I. cap. 18. 19. 20. și 21.

²⁾ Liviu. libr. I. cap. 18.

ingriji ca legile divine bisericesci care se numiau *ius sacrum* si umane civile se se esecute cu acuratetia si la timpulu seu. Ei erau arangiatorii calendariului si a erei romane; ei erau insarcinati cu descrierea istoriei patriei si natiunii, carea se numea „*Annales maximii*“. Era acestia erau insarcinati cu oficiulu de a padî dreptulu poporului, cu deosebire a se tienea strinsu tractatele incheiate cu poporele vecine, a aduce judecata decidietore in casu candu acele s'ar violá; a declará si a anuntia resbelu, seu a legá pace in numele poporului romanu; pentru acea se numiau ei parinti midilocitori, *pater patratus* seu *patres patratos*. Si toti acestia, ori de ce clasa si origine se se fi tienutu ei erau supusi pontificelui celui mare „*pontifex maximus*“ care numai din patricii poté fi alesu; dar' mai tardiu fiindu cá religiunea s'a socotitu de institutiunea statului, Domnitoriulu s'a privitu de atare si preotii de consiliarii sei si a statului; atari pontifici au fostu *Cicerone* si *Cesare*. Dara se audimu pe *Liviu* ce dice elu despre instituirea preotiloru si intocmirea religiunei prin *Numa* „*Tum sacerdotibus creandis animam adjectit. — Flaminem Jovi assiduam sacerdotem creavit. — Huic duos flamines adjectit, Marti unum alterum Quirino. Virginesque Vestae legit. — His assiduae templi antistes essent, stipendium de publico statuit. Salios item duodecim Marti Gradivo legit. — Pontificem deinde Numam Marctum Marci filium ex patribus legit, quibus eique sacra omnia exscripta assignataque attribuit; quibus hostiis, quibus diebus ad quae templa sacra fierent; atque unde in eos sumptus pecunia erogaretur. Cetera quoque omnia publica, privatique sacra pontificis scitis subiecit, ut esset quo consultum plebes veniret; nequid divini iuris negligendo, patrios ritus peregrinosque asciscendo turbetur; nec coelestes modo caerimonias sed iusta quoque funebria placandoque manes, ut idem pontifex edóceret; quaeque prodigia fulminibus aliis, quo visu missa susciperetur atque curarentur.*“ (*Titus Livius hist. libr. I. cap. 20.*) si — *pontifices augures — ab Numa Pompilio creati sunt.* 1)

Si cu tóte cá religiunea la romani se privia si tienea de o institutiune a statului, totusi statulu preotiescu era deosebitu de celu civilu; educatiunea moralo-religiosa era sub grigea preotiloru, din care punctu de vedere preotulu nu se numia mai multa *Sacerdos* ci *Magister* seu *Custos*, adeca invetiatiu. In clasa preotiloru era sciintia si artile frumóse; cu ajutoriulu loru a indreptatu *Numa* si mai tardiu *Juliu Cesare* Calendariulu, de care pana astadi se folosece biserice'a nostra resaritena ortodocsa. Industri'a la atáta gradu de perfectiune o-au aradicatu preotii romani, incátu nici la unu poporu din anticitate n'a inffloritu aceea ca la Romani, sub protectiunea divinitatiloru nationale *Saturnu*, *Ceres*. Deosebitu, poetulu *Publiu Virgiliu Maroniu* in cartea sa *Georgicon* fórté lauda agricultur'a pe langa vieti'a urbana; pre agricultoru ilu antepune tuturora, ca pe unulu ce ne sustiene pre toti cu sudorea sa.

„*O! fortunatos nimium, sua si bona norint,
Agricola, quibus ipsa proculdiscordibus armis
Fundit humo facilem victum instissima tellus. —
Agricola incurvo terram dimovit aratro
Hinc anni labor, hinc patriam, parvosque nepotes — sustinet.*“ 2)

Era *Horatiu Flaciu* pe agricultoru ilu numesce celu mai fericitu dintre muritori.

„*Beatus ille qui procul negotiis
Ut prisca gens mortalium
Paterna rura bobus exercet suis
Solutus omni jœnora.*“ 3)

Deunde nu-e mirare, cá omeni chiamati dela plugu s'au suitu pe tronulu consulatului Romanu cum a fostu consululu *Cincinatus*. Scriitori de despre agricultura s'au numita: *Scriptores rei agrariae*.

1) Ibidem libr. IV. cap. IV.

2) Virg. Georg. pars. VII. libr. II.

3) Horatius Fl. lib. Epod. oda II.

Preotii Romani pentru infflorirea industriei, si durabilitatea societatiei seu statului romanu au instituitu casatori'a, care luata din punctulu de vedere romanu nu s'a privitu de unu actu si ceremonie saca civila, ci de o lucrare divina incátu dupa dreptulu romanu casatori'a este „*Unirea loru doua persóne de genu diferitu, pe durat'a vietiei, prin dreptulu divinu si umanu la olalta legate — Nuptiae sive matrimonium est viri et mulieris conjunctio, individuum vitae consuetudinem continens; Nuptiae sunt consortium totius vitae, divini atque humani iuris communicatio*“. Asia dara casatori'a seu matrimoniu nu se privea la romani de unu contractu civilu, pentru a se incheia dupa legile civile inainte autoritatiei cetatienesci „*Nec enim tabulas (se intielege lex decemviralis duodecim tabularum dodecadellos) facere matrimonium*“ ci de o lucrare Dumnediesca, de sacramentu, de aceea matrimoniulu nu se facea naintea juriului civilu, ci in fati'a bisericei, inaintea preotiloru *pontifici*, si aloru 10 martori civili, prin celu mai solemn u actu publicu „*per confarreationem*“ impartindu-se cununantiloru beutura si panaa pacei numita: „*panis farreus*“, care datina si pana astadi se observa si la romanii *Bihoreni*. Impartesirea cu sacramentulu Eucaristiei inainte de cununie, nu s'a seversitu prin ómeni profani ci prin persóne sacre cum a fostu preotulu *Dialis Flamen*, care, dupa dreptulu romanu, din preuna cu *Vergurile Vestale* nu s'a tienutu de famili'a cea pamentésca, ci de cea ceresca; precum si insusi matrimoniulu este lucrare Dumnediesca si nu omenesca. Numai prunci nascuti din parintii ce au contractatu matrimoniulu in *iustis nuptiis* se priviau de fii legali, la din contra numai naturali. Violarea matrimoniului in ori si ce modu se se fi intemplatú era cea mai mare nenorocire, dupa cum marturisesce acest'a poetulu *Horatiu*:

„*Fecunda culpa saecula nuptias
Primum inquinavere, et genus et domos
Hoc fonte derivata clades.
In patriam populumque fluxit.*“ *Horatius libr. III Oda 5.*

De aceea matrimoniulu era protegiatu prin legea „*Julia si Pappia seu Poppaea*.“

Tóte legile civile si divine relativu la prosperarea, infflorirea si durabilitatea statului romanu, pentru strinsa observare si acomodare erau adunate in compendii deosebite de preoti mai antaiu, din care mai apoi se compuse dreptulu romanu *ius romanu*.

In cátu pentru *Theologi'a* si *Cosmologi'a* romaniloru' ele sunt asemine cu ale greciloru, si in mai detaiu se potu sci din autorii clasici latini; de aceea nici nu mai amintimu aci despre ele ci dicemu simplu, cá educatiunea a apartienutu bisericei ca unei societati divine, basata si creata pe unu fundamentu mai tare si mai durabilu decátu statulu, care este espusu la mai multe stramutari si vicisitudeni. Cáci unde este imperati'a *Persiloru* de sub *Ciru* si *Artaxerses*? a *Indiloru* de sub *Porus*? a *Macedoneniloru* de sub *Alesandru celu mare*? a *Babiloneniloru*? *Mediloru*? *Asiriloru*? *Israelitiloru*? *Greciloru*? *Romaniloru*, despre cari scrie *Dionisiu din Alicarnas* cá au provocatu zei se incheida ceriulu, nu cumva dupa ce vor cuprinde totu pământulu se se suie si in ceriu, ca se cuprinda si tronulu zeiloru? Unde e imperati'a *Cartaginesiloru*, *Gotiloru*, *Huniloru*? a *Saraceneniloru*, si altoru popora de cari numai in istorie se mai afla urme? Tóte au disparutu numai biserice'a sta; ea care cu educatiune relegioso-morale a poporului a insarcinatu pe *Eroldii* sei, preotimea, dela care de se va luá acést'a, tóta suprafati'a pământului va remané ca trupulu fora sufletu.

(Vá urma).

Ioanu Damsia,
parochu si ases. consist.

„Religiunea creștina.“

Sub titlul acestuia a apărut în Brașov, o cartică cu un conținut de 42 de pagini formată micu, lucrată de dl. Ioan Popa, profesor la gimnaziul român gr. or. de acolo.

Titlul acestei carticele, subiectul, ce tractează și destinațiunea, ce i-o da autorului: de a servi ca „manual pentru școlile elementare de ambe sexe“ mi atrăsese atențiunea la primă vedere, facându-mă să mă ocup de ea cu atât mai vertos, că la introducerea unui manual de religie în școală se recere mult mai mare precauțiune, decât la introducerea altor cărți școlastice, ca nu cumva se strebata în acestu sanctuariu vre o doctrină contrară spiritului religiunii noastre străbune.

Fie care manual de școală trebuie să corespundă pe deplin la două condițiuni indispensabile, și anume: materiă să corespundă rezultatelor și vederilor predominante în știință, și formă, în carea se tractează, să corespundă principiilor pedagogiei moderne, cu scopu ca astfel elevul să-și poată însuși materiă cât mai bine și mai ușor. Unu manual de religie trebuie fără îndoială să infacisieză materiă religiunii în modu genuin și conformu cartilor simbolice aprobate și recunoscute de biserică, și formă trebuie să corespundă recerintelor metodice. Numai prin lungă observarea strictă a acestora două condițiuni vom putea lucra într'a colo, ca invetiamentul religiunii să se edifice pe școlari, să se producă în ei adevărata pietate și religiositate, să se formeze conștiința religioasă-morală, carea apoi să devină motorul tuturor faptelor lor și busolă întru vietiilor. Purcediendu de aci mă voi adoperă a cerceta în câtu corespunde sau nu carticică a dlui Popa acestor două recerintez nedispensabili.

În carticică din cestiune autorul a voit, pare mi-se, să infacisieză principiile religiunii noastre ortodoxe. Nu ne prezentă înse decât numai o parte din ele — lasandu cu totul afară multe invetiaturi cardinale, invetiaturi înse, cari trebuie să se cunoscă neconditionatu fie care elevu din școlile noastre confessionale. De altminterlea și doctrinele, ce le tractă în sus citatulu opioru, nu sunt scrise toate în spiritulu bisericei ortodoxe, așa încât nici nu putem cunoște, că propriamente de ce religie se tractă în trensulu.

Autorulu împarte opulu său în două părți. Primă parte tractă despre „credința adevărata creștina“, și a două „despre faptele bune creștinesci.“ Partii prime i-premerge o scurta introducere, și după partea a două se află unu „adaosu“ și o „încheiere.“

În introducere autorulu voiesce să espună definițiunea și problemă religiunii, cu scopu ca pe calea această să se desvâlte în școlari placerea și zelulu de a-și însuși principiile ei. Cu această înse se și începe seriă gresiilelor. „Religiunea“, dice autorulu, „este credința în Dumnezeu și premarirea Lui prin fapte bune“ (§ 7.). Biserică ortodoxă ne înveta înse pre basă santei scripturi și a santei tradițiuni, că religie este legatură între om și Dumnezeu. Așa cetim în santă scriptura: „Legatura vecinică a făcutu cu ei Domnulu, și judecatile sale le a aretatu lor“ (Sir. 17. 10); „Să aretatu Domnulu lui Avraamu, și i-a disu lui: Eu sum Domnulu, Dumnezeulu teu, fă ce este placutu înaintea Lui Dumnezeu și fii fără prihană, și voi pune legatură mea între mine și între tine, și te voi înmulți foarte“ (Fac. 17. 1. 2.). Și în Lactantiu cetim în privință această: „Hoc vinculo pietatis obstricti, Deo religati sumus, unde ipsa religio nomen accepit“ (Inst. div. 4. 28).

„Credința“ în adevăr are o rolă foarte însemnată în religie, pentru aceea înse nu este ea ca atare religie, ci numai o condițiune pentru religie. Dacă în unele

pasaje ale santei scripturi în locu de religie se întrebă înțelegă conceptulu „credință“, această nu modifică întru nimic lucrulu, pentru că în atari cazuri cuvintulu credință este întrebătu numai în sensu figuratu. „Și premarirea Lui Dumnezeu prin fapte bune este numai o condițiune sau o expresiune“ faptică a religiunii.

„Religiunea“, dice autorulu mai departe (§. 8), „care înveta pre om să se cunoscă mai bine, și să se lu premară prin fapte bune se numescă religie creștina. care o marturisim și noi“. În aceste cuvinte ale autorului ne este tare batătoră la ochi expresiunea „mai bine“. Această expresiune poate face pe școlari să credea, că nu religie creștina este singură adevărata, perfectă religie; și totu meritulu ei este, că între altele multe „bune“ ea este „mai bună“. Este adevăratu ceea ce dice autorulu, că „mai marturisim religie creștina“, înse totu așa de adevăratu este, că și romano-catolicii și protestanții marturisescă religie această. Pentru aceea înse între religie noastră și între a celorlalte confesiuni există fora îndoială foarte mare deosebire, unu lucru despre care, așa se vede, autorulu nu voiesce să atinge nici barem cu unu singuru cuvintu, încâtu nu se poate ști, dacă Dsa a scris pentru noi ortodocsii, sau pentru protestanții, sau papali carticică. Într'unu manualu de religie nu este permis a se tractă atât de ușor cu vederea împregiurarea, că religie noastră, deși este creștina, are unu caracteru specificu, și se exprima prin epitetulu ortodocsu. Totu astfel trebuie perdutu din vedere, că unu manualu de religie pentru școlile noastre confessionale trebuie să infacisieză doctrinele religiunii creștine ortodoxe și numai în spiritulu acestei biserice. După carticică a dlui Popa școlariulu nu poate ști nici carei confesiuni aparține, sau apoi lu-putem pune în pozițiune să credea, că în adevăr numai noi suntem creștini. Caracterulu confessionalulu nu trebuie trecut cu vederea atât de ușor mai cu sâma între împregiurarile vietii actuali. De altminterlea nici nu se poate astfel, pentru că fiindu astăzi biserică lui Christos dismembrată în mai multe confesiuni, unu manualu de religie se poate scrie numai în spiritulu unei confesiuni, sau apoi dacă voiesce să fie unu manualu generalu, trebuie să conțină doctrinele tuturor confesiunilor.

Carticele din cestiune i-lipsesc înse chiar doctrine fundamentale ale creștinismului. Santulu Augustinu dice, că peccatulu originalu (stramosiescu) și rescumpărarea nemulțumimii omenesci indeplinită prin mantuatoriulu Christos sunt două centre, în giurulu cărora gravităza întru doctrină creștinismulu (v. Epist. 190. ad Optat.). Aceste puncte cardinale sunt lasate cu totul afară, încâtu prin introducerea unei astfel de cărți în școlile noastre confessionale, amu detrage elevilor posibilitatea de a-și însuși invetiaturile fundamentale ale religiunii creștine.

Mergendu mai departe în partea prima intitulată: „despre adevărata credință“ aflăm, că mantuatoriulu Christos se infacisieză ca unu simplu invetiatoriu, carele „să pogoritu din ceru pre pământu, și să luatu trupu omenescu, ca să invetie pre omni cele ce le sunt de trebuință“ (§. 18. p. 2.), și prin morțea sa și întaritu Isus Christos Dumnedieșcu să invetiatură“ (§. 10). Această espunere despre misiunea Fiului este foarte defectuoasă, căci prin ea se accentuează mai multu omenirea lui Christos, decât Dumnedierea Lui.

O astfel de espunere conduce la eresu. Este adevăratu, că mantuatoriulu Christos a invetiatură pe nemulțumimii omenesci, și a descoperitu adevărurile eterne, unu lucru care aparține în spiritulu bisericei misiunii lui profetice. Elu nu a avut înse pre pământu numai misiune profetică, ci a avut și alte misiuni. Necesitatea absolută a venirii Lui pre pământu o exprima simbolulu niceo-constanțianu.

stantinopolitanu in cuvintele: „Carele pentru noi ómenii si si pentru a nóstra mantuire s'a pogoritu din ceriuri.“ Ér biserica in tractatul despre Ddieu Fiulu ne invétia cá: „mainiinte de tóte trebuie se scómu si se credemu, cá elu este rescumperatoriulu nostru.“ (Cat. micu din 1774 p. 15). De aceea pune Petru Movila missiunea Lui sacerdotala in loculu primu (resp. 40). Elu nu a suferitu mórtea, dupa cum dice autoriulu „pentru ca se-si intarésca dumnedieesc'a sa invetiatura;“ pentru cá „Dumnedieirea Lui era documentata lumii prin faptele sale maretie“ (v. metrop. Platon § 21); prin urmare dumnedieirea lui érá garanti'a cea mai puternica, pentru ca lumea se recunósca si se primesca invetiaturile Lui divine. Elu nu a muritu pentru ca se intarésca dumnedieesc'a sa invetiatura; ci s'a „restignitu pentru noi“ (symb. n. c. art. 4); Christos celu fara pecatu a patimitu pentru peccatele nóstre, precum dice apost. Petru: „Sciti, cá voi v'ati rescumperatu din victiurea vóstra cea desiérta, mostenita dela parinti nu prin lucruri trecetórie, ca aurulu si argintulu, ci cu sangele celu pretiosu alu lui Christos, ca alu unui mielu nevinovatu si neintinatu.“ (Confess. ort. art. 4. resp. 45).

Óre cum se invoescu cuvintele dlui autoriu citate mai sus cu invetiaturile cele eterne si dumnedieesci ale santei scripturi esprese in o multime de pasage, cum sunt: „Carele pre sine s'a datu precu derescumperare pentru toti.“ (1. Tim. 2. 6); „Ér acum v'a impacatu in carnea trupului seu prin mórte, se ve pue pre voi santi si fara prihana si nevinovati inaintea sa“ (Col. 1. 12)? Óre cum se unescu cu cuvintele santiloru parinti: „Elu (Christos) s'a facutu omu numai dupa vóinti'a tatalui, pentru ca se mantuiésca pre cei ce voru crede intr'ensulu, s'a degradatu pe sine, si s'a supusu suferintiloru, pentru ca se invinga mórtea prin mórtea si inviarea sa.“ (Just. ap. 1. 65.); „Christos ne a rescumperatu prin sangele seu, si si-a datu sufletulu seu pentru sufletele nóstre, érá corupulu seu pentru corpurile nóstre.“ (Ireneu adv. Haeres.)

In acestu spiritu infacisiezá autorulu cele mai multe doctrine, si numai fórté pucine le aflamu espuse in spiritulu ortodocsiei. Din cele multe voiu mai citá numai unu singuru pasagiu din partea acést'a. „Tain'a“, dice autoriulu, „este unu semn vedutu, ce s'a datu de Ius Christos si de biserica spre sfintirea credinciosiloru“ (§. 31). Acést'a scurta definitiune invólva in sine o falsificare a doctrinei bisericei nóstre. Dupa ea ar fi tainé tóte semnele cáte a datu Christosu d. e. spalarea pitióreloru si altele usuate in bisericile crestine, si asia numerulu loru s'ar puté spóri in infinitu. Facia de acést'a definitiune este classica definitiunea ce o da tainei „Catechismulu micu“ din 1774, in carele la pag. 25. cetimu: „Tain'a este o lucrare de Ddieu asiadiata, in carea Ddieu prinsemne vedute vérsa darulu seu celu nevedutu in inimile credinciosiloru. Cele dise pana aci in privint'a partii prime intitulata „despre adevérat'a credintia“ le credu de ajunsu, pentru ca cetitoriulu se-si póta cascigá convingerea, încátu corespunde numelui ce-lu pórtá. Se trecemu deci la partea a dou'a.

Durere inse nici despre acést'a parte intitulata: „Despre faptele bune crestinesci“ nu me potu pronuciá in modu favorabilu. Din contra aici se alteréza cu totulu spiritulu celu sublimu alu evangheliei lui Christos. In loculu acestui spiritu edificatoriu, acést'a parte ne infacisiezá o multime de „detorintie“ seci, in loculu celoru „dicee porunci“, o multime de „detorintie“ nentielese si in mare parte false. Spre orientare vomu citá aci unele pasage:

Autoriulu dice: „se cugetámu a deseori si cu placere despre Dumnedieu; cu deosebire sear'a candu ne culcamu, si diminétia candu ne sculam.“ „Se iubimu pre toti ómenii, ca pe fii lui Ddieu si ca pe fratii nostri; se ne bu-

curámu de binele si fericirea loru, si din contra se ne intristámu vedendu-i in necasuri si nenociri, si in sferitu se cautámu in totu tipulu a le face bine. Bucuri'a nóstra se fie a face altor'a bine“ (§. 46 pct. 1. si 2). In detorintiele espuse caritatea crestina nu e completa. In sensulu santei scripturi, „Dragostea este plinirea legii“ (Rom. 13. 10.). Ea consta in implinirea tuturor porunciloru lui Ddieu, privitóre pe iubirea de Ddieu, si iubirea de apropelui. Datoriile catra Ddieu, autórele nu le desvolta deplinu. Dupa densulu este destulu „se cugetámu „a deseori“ la Ddieu“, in timpu ce apostolulu Pavelu ne dice: „Ori de mancati, ori de beti ori altceva de faceti, tóte spre marirea lui Ddieu se-le faceti“ (1. Cor. 10. 31.), érá in altu locu: „ne'ncetatu ve rugati“ (1. Tes. 5. 16).

Unu lucru cu totulu ne'ntielesu mi se aréta in acést'a carte impregiurarea, cá autoriulu nu amintescé nimic despre grati'a divina si influinti'a ei asupra vietii morali a omului, respective despre ajutoriulu ce-lu primimu de sus intru indeplinirea „faptelor bune crestinesci“. Religiunea ortodocsa pune fórté mare pondu pe grati'a divina si pe influinti'a ei in mantuirea nóstra. „Pentru indeplinirea porunciloru lui Ddieu (respective pentru a duce o vietia adevérata morala) este de neapérata trebuintia cooperarea gratiei divine (metrop. Platonu despre legea lui Ddieu §. 15). Acést'a doctrina este basata pre cuv. Mant.: „Fara de mine nu puteti face nimic'a, eu sum viti'a voi mladitiele, celu ce locuesce intru mine, si eu intru elu, acel'a aduce róda multa“ (Ioan 15. 5). „Resolutiunile omului de a face bine“, dice S. Vasiliu celu mare, nu se potu realisá fora ajutoriulu de sus; érá ajutoriulu de sus nu se va pogóri asupra omului, carele nu va intrebuintiá tóte puterile sale in acést'a directiune. Din contra pentru a puté face virtuti se recere si un'a si alt'a: se recere zelulu omului si ajutoriulu, care vine de sus prin credintia“ (cod. asc. 15.). Óre ce va cugetá prunculu, care a invetiatu religiunea din cartea dlui Popea, audindu in bise ica cuvintele: „Tóta darea cea buna si totu darulu de seversitu de sus este, pogorindu dela tine Parintele luminiloru (Iac. 1. 17)?

Doctrin'a despre sperantia, nemurirea sufletulu, cele patru de pe urma, pecatulu originalu, lumea spirituala si altele sunt cu totulu lasate afara. Caus'a, pentru care a purcesu autoriulu astfeliu apare de o enigma. Aici credu a fi oportuu a-mi permite se intrebú: Óre pentru ce se recomanda credintia si faptele bune crestinesci, (caritatea), daca acestea ar remané fora respata? Dreptatea lui Ddieu si promisiunile sale ar cadé, si cuventulu lui Ddieu ar deveni o fictiune daca crestianulu nu ar avé, sperantia sigura in unu bine eternu dupa mórtea sa. „Sperantia, dice confessiunea ortodocsa, „este o incredere adevérata in Ddieu, data in inim'a omului din insufierea si luminaarea lui Ddieu, ca se nu despereze nici odata de darulu lui Ddieu“ (Part. II. resp. I.) Érá apostolulu Pavelu: „Si acum remane credintia, nadejdea, dragostea, aceste trei“ (1. Cor. 13. 13).

A subtrage pe copii dela cunoscintia acestei virtuti crestine, insemnéza a-li rapí aceea ce au ei mai scumpu. „Sperantia inviiarii este bas'a ori carei fapte bune, pentru cá asteptarea dupa respata intaresce sufletulu in o vietia virtuósa.“ (Cir. alu Ierus. Cat. 18. 1).

Adevérurile eterne ale religiunei crestine stau in o legatura fórté strinsa, si tóte laolalta forméza unu intregu nedespartibilu. Numai astfeliu tractate potu se conduca pe omu la scopulu supremu alu vietii sale.

Cele dise pana aci in privint'a materiei le tienemu de ajunsu, si trecemu la forma.

Prim'a recerintia formalá la edarea unui manualu de religiune este, ca mai antaiu sè se censureze si se ob-

tiena aprobarea autorității competente, ca nu cumva se ne tredimu, cu o religiune straina bisericeii ortodoxe, séu cu atâte religiuni, câte carti se publica.

Nu se vede nicairi a se fi urmatu acésta procedura cu carticic'a din cestiuine, desí in sensulu institutiunilor nóstre canonice si conformu pracesi bisericeii, ea este o recerintia indispensabila, dupa cum o indegetéza si fericitul metropolitu, Andreiu. (Drept. can. § 33).

Nici recerintieloru pedagogiei moderne nu corespunde carticic'a de religiune de sub intrebare. Principiulu fundamentalu metodicu este de a purcede dela cunoscutu la necunoscutu, dela concretu la abstractu. Unu principiu ignoratu de autorele, cu o usiorintia ne escusabila. In trens'a se propune scolariulu perceptele religiunei in nisce forme si definitiuni neintielesse cari pre câtu le invétia de greu pre atátu le uita de usioru, si cari mai multu lu-potu instrainá de studiulu religiunei. Asia d. e. pe p. 20. §. 69 la intrebarea: „Pentru ce suntemu datori se invetiamu si se ni castigamu cunoscintia? aflámu respunsulu urmatoriu: „Pentruca Ddiu ni-a datu sufletu cu minte, cu intielegere, cu tienele de minte.“ La pag. 36. §. 112 vorbindu despre datoriile catra amici, in punctu 4 autorulu dice: „Se nu fie amicul altuia numai candu acest'a se afla in nenorocire, mangiendu pe amicul nenorocitu, alergandu pentru pásurile si necesurile lui, si jertfindu cu bucuria din averea sa pentru trebuintiele amicului seu:“

Din celea premerse, se póte vedé cá in considerarea acestoru defecte, manualulu „Religiunea Crestina“ de D. I. Popea, nu intrunesce de feliu conditiunile de a poté fi datu in manile copiiloru de scóla.

P.

D i v e r s e .

†

Archiducele Franciscu Carolu, parintele Maiestatii sale Imperatului Franciscu Iosifu I., in 8 Martiu a repausatu in Domnulu in etatea de 75 ani. — Fia memori'a lui eterna!

„Parastásu s'a celebratu eri in biserice'a catedrala de aici, pentru archiducele Franciscu Carolu. La parastásu a pontificatu Inaltu Preasantitulu Episcopu Ioanu Metianu, cu o asistentia numerósa de preoti.

— Incoronarea Papei Leone XIII. a avutu locu in 3 Martiu in capel'a Sixtina din Vaticanu. La orele 9½ ponteficele dusu pe sedia merse in procesiune pana la capel'a Sixtina. Dupa ce a recitatu profesiunea de credintia, elu s'a suitu pe tronu, unde a primitu supunerile respectuose a le cardinaliloru, arhiepiscopiloru, episcopiloru si penitentiloru, acésta manifestare respectuosa se facea de cardinali prin serutarea piciorului si a manei; de arhiepiscopi si episcopi prin serutarea pitiorului si a genunchiului; si de penitenti prin serutarea piciorului. La sfersitul liturgiei solemne, s'a procedatu la incoronarea santului Parinte, carele a datu asistentiloru binecuvéntarea sa, acordandu tuturora o deplina indulgentia. Papa dusu pe sedia a intratu apoi in apartamentele sale unde a primitu felicitarile colegiului sacru, care i fu prezentatu de catra decanulu cardinalu. Cardinalulu dupa ce aduse unu justu tribut de regrete memoriei lui Piu IX. a disu cá lumea erá acum vesela de alegerea Papei Leone XIII. despre intieleptiunea si virtutile caruia elu a facutu elogiuri, comparandu-lu cu Davidu si dorindu-i lungi ani de domnia. Papa multumindu cardinalulu si colegiulu sacru, a respunsu, cá elu mai pucinu dá

cátu ori cine se asteptá la alegerea sa ca suveranu Pontificu. Greutatea cheiloru este inca totu apasátore si astadi a devenitu cu totulu redutabila. Cu tóte acestea elu se indintieza in concursulu cardinaliloru si amórlu credintieloru. Elu a terminatu decarandu cá-si pune slabitiunisa sub protecti'a S. Fecióre si a santiloru apostoli.

(—) Preliminarile de pace între Rusia si Turcia s'au subscrisu la 3 Martiu n. in San-Stefano, in 29 articole. Cele antai din aceste articole tratéza despre Bulgaria, Serbia, Montenegro si Romania. Bulgaria nu cuprinde Cavalla, Drama si se va intinde pana prin imprejurimele Monastirului trecandu pe la Ciarmen la distántia de vre-o doue-dieci mile spre vestu de Adrianopolu Litoralulu Bulgariei de la marea Neagra se va intinde de Mangalia la Cernavoda. Tóte cetetile din Bulgaria vor daramate. Nici o garnisona turceasca nu va remané in Bulgaria. Unu drumu militar se va stabili in Bulgaria pentru poste, telegrafu si transporturi de trupe fara autorizare. Trupele insa nu vor putea se stee in Bulgaria. Musulmanii vor putea reinturná in Bulgaria. Ei au unu terminu de 6 ani pentru a-si desface averile, si daca pana la finea acestui timpu ei nu'si vor fi regulatu situatiunea, atunci proprietatile lor vor fi vendute in profitulu fonduriloru pentru a duve si orfelini. Serbia va posedá Sienitza, Novibazar, Leskovatz, Vranja si Pirot-Cearkioi, Montenegru lu va cuprinde Antivari, Podgoritza, Sputz si Nicsici. Despagubirea de resboiu se ridica la sum'a totala de unu miliardu patru sute diece milióne ruble. Cesiunea teritoriala este reprezentata prin cif'a de 100 milióne ruble, asupra celor 310 milióne care remanu. O suta diece milióne vor fi consecrate pentru demnisarea supusiloru rusi din Constantinopolu, si alte 30 milióne vor formá despagubirea de resboiu propriu dice. Acésta din urma suma va trebui se fie platita in siese ani in termine de câte patru luni. Garantiile pentru plat'a acestui imprumutu nu sunt inca stabilite.

* □ **San-Stefano.** In momentulu candu tóte privirile fost si sunt intórse spre San-Stefano, aici acolo s'a subscriscut pacea, este interesantu, dice „La Liberte“ de a procedu ore care notiumi asupra acestei localitati. Acolo in residentia familiei Dadian, erá cuartierulu generalu turcescu, inlocuitu acum prin acelu alu marelui duce Nicolae. Acestu sacru care va fi de acum nainte totu asia de insemnatu in analele politice ca si Unkiar-Skelessi, este unu punctu fórtu importantu sub raportulu topograficu. Situatu pe malurile marei de Marmora, in fati'a muntelui Olympu si insulelor Printiloru: Parti, Prinkipo si Antigoni, elu este incunjuratu de gradini si de vaste campii, producandu tot felulu de cereale. Viile dau cea mai buna póma. Elu este daparte de orasiulu Constantinopolu de câtu de vre-o 8—9 kilometri. Poporatiunea sa se ridica la aprópe 400 de locuitori, si este compusa din Greci, Armeni si Europei. In San-Stefano sunt trei biserici: in acea catolicioru serbescu popii Capufini, sub protectiunea Frantieii, a careia stépe isi arata colorile sale duminicile si dilele de serbatori. Celelalte doua au fostu fundate prin munificentia lui Boghos Bey-Dadian. La o óre cale distántia de acolo se afla prairiile, fonderia de tunuri a lui Zeitin-Burnu, fabrica de mufacturi (Basma-Hane) si cazarma lui Davut-Pasia, in care locuiau trupele francese pe timpul resboiului din Crimeu. Drumulu de feru trece prin San-Stefano si steamerile aduc dilnicu numerosi calatori care gasescu véra acolo, totulu póte face frumuseti'a si viétia placuta a orasielor de rededeie din Europa. Traditiunea localitatii pretinde cá meele de San-Stefano, séu Aghios Stefanos pe grecesce, se datoréscu imprejurarei cum cá, de multu vasulu care de cea corpulu Santului Stefanu fu nevoitu se stee acolo un micu timpu, din caus'a furtunei. Prin tóte imprejurimile precum si in jurulu locului Kueiuc-Cekmege, se gasescu urme de orasie vechi si mari, proba numeróse pedestale colóne, sarcofagiile si pietre mormentale care se vedu

prastiete in tóte partile. Afara de visitele Sultanilor, cari in mai multe renduri petrecura câte-va zile de repaosu in residentia de la Dadian, personagiuri inalte precum marele duce Frideric, fiulu marelui duce Carolu de Austria; prin-tiulu Leopold de Bavaria, si multi alti, nu voira se parasé-sca Constantinopolea fara se faca o escursiune pana la San Stefano, si in acésta residentia li se faceau o primire ade- veratu principiara. Totu aici, la ocaziunea suirei pe tronul a papei Piu IX, Monsignorul Ferrieri, astadi cardinalu, a tie- nutu o intrunire cu scopulu de a apropiá cele doua biserici. San Stefano, a servitu, afara de aceste, ca refugiu la mai multi esilati politici, precum generalului Turr et. etc.

□ „Istori'a Resbelului din Orientu“ séu luptele Ro- manilor. Russiloru, Muntenegriniloru si Serbiloru cu Turcii, lucrare periodica ilustrata, publicata de D. Laurianu, in co- laborarea Dloru Manliu si D. Mironu, va cuprinde 4 serii, fiacare serie cuprindiendu 10 fasciure. Pretiulu unei serie este de 5 l. n. Pana acum au aparutu de sub tipariu 3 fasciure. Atragemu atentiunea on. cetitori asupra acestei publicatiuni interesante, care va cuprinde faptele si si vite- ji'a Romanilor in resbelu Orientalu, demne de a fi cu- noscute de totu romanulu. Totodata insemnamu cá pentru inlesnirea comandelor abonamentele se potu face si la Dlu Aron Hamsea prof. in Aradu, care este autorisatu cu acésta de insisi autorii.

„HIGIEN'A si SCOL'A.“

Foia pentru

Sanetate, morbi, Educatiune si instructiune.

Va esi in $\frac{1}{13}$ di a fie-carei lune in numeri câte de o cola cu invelitória colorata; si va publicá; articlii din sfera igienei, medicinei naturale si a educatiunei si instruc- tiunei poporale, — urmarindu afora de aceea toti pasii fa- cundi pre terenulu scolaru si literariu, si tienendu in evi- dentiua pre cetitorii sei cu tóte legile si dispositiunile privi- tóre la caus'a igienica si scolastica.

Numerii restanti se voru supleni in decursulu semes- trulu I a. e. edandu-se nrulu 1 (pentru ianuariu) in $\frac{1}{13}$ martiu, nrui 2 si 3 (pentru februaru si martiu) in $\frac{1}{13}$ aprilu, nrui 4 si 5 (pentru aprilu si maiu) in $\frac{1}{13}$ maiu, de acolea inainte apoi va urmá regulatu câte unu nru la $\frac{1}{13}$ a fie carei lune.

Pretiulu de prenumeratiune pe anulu intregu e 2 fl. v. a. — Pentru Romani'a si strainatate 5 franci-lei noi. Colectantii primescu dela 5 esemplarie solvite — unulu gratificatiune.

Articlii, corespondentiele si totu ce privesce redacti- unea — se se adreseze: La Redactiunea foiei „Higien'a si Scol'a“ in Temistior'a (Temesvár); ér banii de prenumera- tiune, reclamatiunea si totu ce privesce editiunea — se se adreseze: La Editiunea foiei „Higien'a si Scol'a“ in Gher- va (Szamos-ujvár)

Redactoriu:
Dr. P. Vasiciu.

Editoriu:
N. F. Negrutiu.

Anunciu!

Subscrisulu, nascutu in Aradu, de natiune romanu gr. or. dupa ce mi-am completatu studiile in Pest'a, Vien'a si alte orasie insemnate, me recomendu in bunavointi'a on. publicu din Aradu si din provincia ca pictoru acadé-

miciu, si ca atare primescu ori ce lucru din cadrulu picturei artificiose, castele si palaturi, biserici si iconostasuri, pre- cum si totu felulu de icóne pentru prapori si baldachine bisericesci, si pentru flamurile deosebitelor reuniuni, pro- mitiendu, cá me voiu nisui a coresponde asteptariloru on. publicu prin lucru promptu, precisu si cu pretiu moderatu.

Dupa care me subscriu respectuosu

Mihaiu Sierbanu,
pictoru academicu.

Concursu.

Nr. 500.

99. scol.

1-1.

Concursu pentru compunerea cartiloru de scóla. *)

Consistoriulu, dorindu se compuna carti de scóla (ma- nuale, compendie) conformu planulu de invetiamentu ce l'a emisu sub 10. Ianuariu 1877. Nr. 66/1. scol. a publicatu concursu cu premie pe terminulu de 1 martiu 1878. Fiindu cá pana la acestu terminu a intratu numai câte unu opu, ba din fisica nici unulu, Consistoriulu afa cu cale se pro- lungéscu terminulu de concurgere pana la 30. juniu st. ve- chiu a. c.

Premiele suntu:

1. Pentru exercitiile intuitive si gramatica premiu de 200. fl.
2. Unu manualu de socóta premiu 100. fl.
3. Unu manualu de fisica premiu 100. fl.
4. Unu manualu de istori'a naturala premiu 100. fl.
5. Unu manualu de drepturile si detorintiele civili premiu 100. fl.

Cu autorii opuriloru de premiatu se va face acordu, de dupa care, pre langa unu onorariu, se dee Consistoriulu a ingriji tiparirea si distribuirea editiunei prime. La casu de a dóu'a editiune, are se se faca acordu nou.

Dela zelulu invetiatoriloru, preotiloru inspectoriloru, protopresbiteriloru si a tuturoru barbatiloru nostri in func- tiuni bisericesci si scolarie, spera acestu Consistoriu cá la terminulu amintitu va incurge opuri numeróse.

Aradu, din siedinti'a consistoriala a senatulu de scóle tienuta in 2 martiu, 1878.

Ioanu Metianu,
Episcopu.

1-3.

Amesuratu decisulu ven. consistoriu diecesanu de sub Nr. 938 bis. a tr. se escrie concursu pentru postulu de Cooperatoru sistemisatu in comun'a Teregovu, protopopiatulu Caransebesiulu cu terminu de 4 septemani.

Dotatiunea Cooperatorulu este $\frac{1}{2}$ din intrég'a dota- tiune preotiesca si $\frac{1}{2}$ dupa contractu pamentulu sesionalu, care pentru strole si biru din contractu face la anu 175 fl. éra cu privire la pamentu $1\frac{1}{2}$ sesia aratura si fenatiu.

Doritorii de a ocupá acestu postu au se dea petiune pana la 1. April v. adjustata in intielesulu stat. org. si normativelor cons. adresata catra Sinodulu parochialu spedita scaunulu protopresbiteralu din Caransebesiu, cáci petitiunile mai tardiu intrate, nu se vor luá in considera- tiune.

Teregovu, 1 Martiu 1878.

Comitetula parochialu.

In contielegere cu préon. d. protter. alu tractulu Nicolae Andreovicu.

*) Sunt rugate si celelalte diurnale din patria a luá notitia de acestu concursu intre publicatiunile netacsabile. Red.

1—3.

Pentru deplinirea postului invetiatorescu din comun'a *Gurbediu*, in comitatulu Biharii, protopresbiteratulu Oradii-mari, inspectoratulu Cefeii — se escrie concursu, cu terminu de alegere pe *25 Martiu st. v. a. c.*

Emolumintele impreunate cu acestu postu invetiatorescu suntu: a) in bani gata 100 fl. v. a. b) in naturale 12 cubule de grâu si 12 de cucurudiu. c) 8 stangeni de lemne din care se va incaldi si scóla. d) 6 jugere de pamentu; e) cartiru liberu cu intravilanu de 1170 stangeni;

II. — Doritorii de a ocupá acestu postu invetiatorescu, — recursele sale provédiute cu testimoniu de preparandie, de cualificatiune si cu atestatu de moralitate, adresate comitetulu parochialu, au a le subcerne subscrisului inspectoru cerc. de scóle in Berecheiu (Barakony) p. u. Cséffa, pana in *24 Martiu st. v. a. c.*

Recurintii, pana la diu'a alegerii, in vr'o dumineca ori serbatóre se se presente la s. biserica pentru de a-si aretá desteritatea in cantari si tipicu.

Gurbediu 17 Fauru 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine, *Teodoru Papu*, insp. cerc. de scólei.

1—3.

Pentru statiunea invetiatorésca dela scol'a gr. or. din comun'a *Chertesiu*, inspectoratulu Jenopoliei — Borosineu, comitatulu Aradului, se escrie concursu cu terminulu de alegere pe *26 Martie a. c. st. v.*

Salariulu annalu: 100 fl. v. a. 5 fl. pentru scripturistica, — 5 cubule grâu — 5 cubule cucuruzu, — 8 orgii de lemne din care este a se incaldi si scóla — cartiru liberu cu gradina de legumi.

Recurrentii au se produca testimoniu despre absolvirea preparandiei, — de cualificatiune — atestatu de moralitate, si se documenteze prin estrasu de botezu, cá sunt de religiunea gr. or.

Recursele adresate comitetulu parochialu, se voru trimite pana la *24 Martie a. c. st. v.* inspectorulu cercualu de scole Domnului Nicolau Beldea in Jenopolea — Borosineu, — posta ultima Borosineu.

Borosineu, 1 Martie 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine, *Nicolau Beldea*, inspectoru scolaru.

1—3.

Pentru postulu invetiatorescu dela scol'a confesiunala gr. or. rom. din comun'a *Unipu*, protopresbiteratulu Jebeliului, cottulu Timisiului, se publica concursu cu terminu pana la ultima martiu a. c. st. v.

Emolumintele sunt: in bani gata 73 fl 50 cr, 20 meti de grâu, 20 meti de cucuruzu, una maja de clisa, 50 fonti sare, 12 fonti lumini, 9 orgii de lemne din care se se incaldiésca si scóla, 10 fl. pentru conferintiele invetiatoresci, 4 jugere de pamentu, dela fiecare inmormentare unde va fi pofituu a 40 cr., si cortelu liberu cu gradina de legumi.

Doritorii de a ocupá acestu postu au a-si tramite recursurile instruate dupa stat. org. adresate comitetulu parochialu catra D. protop. *Alexandru Ioanoviciu* in Jebeliu — si de este in putintia a se presentá in comuna intr'o Dumineca séu serbatore.

Unipu, in 22 fauru 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu D. protop. tractualu.

Concursu pentru ocuparea parochiei *N.-Marausiu*, la copciata cu statiunea invetiatorésca de acolo.

Emolumintele parochului sunt: a) 10 cubule de cucurudiu strinsu prin antisti'a comunala, b) pamentu aratoriu de 20 cubule cu gradina casei parochiale, c) cartiru cu dochiilii si gradina, d) stólele indatinate.

Emolumintele invetiatoresci sunt: a) in bani gata 100 fl. v. a. b) 10 cubule de bucate jumatare grâu jumetate cucurudiu, c) 8 stangini de lemne din cari are a se incaldi si scóla si in urma una portiune de fenu dela fieste caru numeru.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati a-si tramite recursele loru provédiute cu documintele necesare Domnului administratore protopresbiteralu *Iosifu Pintu* posta ultima Hollod in Gyanta, celu multu pana in diu'a *26 Apriliu st. v.* cand de odata se va tiené si alegere.

N.-Marausiu la 25 Fauru st. v.

Comitetulu parochialu.

Ioanne Bica,

notariu cercualu ca presiedite tele comitetului.

Cu invoierea mea, *Iosifu Pintia*, adm. protop. inspectoru scol.

Concursu pentru deplinirea parochiei a II din *Capolnasiu* tienetóre de a II clasa.

Emolumentele sunt: a) una sesiune pamentu aratoriu si fenatiu.

Doritorii de a cuprinde acésta parochia se-si adresele recursurile comitetulu parochialu concerninte, tramitiendu dlu protopopu *Ioanu Tieranu* la Lipova, pana la *2 Aprilie a. c.* cáci in 2. Aprilie se va tiené alegerea. Se cere totodata ca recurrentii sub durat'a publicarii concursului se se presinte in vre-o dumineca séu serbatóre in biserica spre a-si aretá desteritatea in cantare, séu oratorie.

Capolnasiu, 19 fauru 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: *Ioanu Tierann*, protop. Lipovei.

In urmarea decisiunei consistoriali dtto 1. Noembri 1877. Nr. 333 scol. se deschide concursu pentru statiunea invetiatorésca la scóla confesionala gr. or. rom. din *Giulvediu* comitatulu Torontalului, protopopiatulu Ciacovei, cu terminu de alegere pe *2 Apriliu vechiu a. c.*

Emolumentele sunt: 126 fl. v. a. 60 metri grâu, 8 jugere pamentu aratoriu, 8 orgii de paie din cari are a se incaldi si scóla; cartiru liberu cu gradina de $\frac{1}{2}$ jugere intravilanu.

Doritorii de a ocupá acestu postu suntu avisati a-si tramite recursele instruate in sensulu stat. org. adresate comitetulu parochialu din *Giulvediu*, domnului protopresbiteru tractualu *Ioanu P. Seimanu*, in Ciacova.

Se cere dela recurrenti, pana la alegere a se infatiosii in atare serbatóre ori dumineca in s. biserica spre a-si aretá desteritatea in cantarile bisericesci, cari voru produce testimoniu de cualificatiune voru fi preferiti.

Giulvediu, in 11 Fauru 1878.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu dlu Protopresbiteru tractualu.